

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

PRAKTIČNO PEDAGOŠKO USPOSABLJANJE: VODENJE PORTFOLIA

PRIROČNIK

Mojca Juriševič

Ljubljana 2007

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

**PRAKTIČNO PEDAGOŠKO USPOSABLJANJE:
VODENJE PORTFOLIA**

Avtorica: Mojca Juriševič
Recenzija: Cveta Razdevšek – Pučko
Jezikovni pregled: Tanja Bečan
Izdala in založila: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
Za izdajatelja: Cveta Razdevšek – Pučko, dekanja
Oblikovanje in računalniški prelom: Branko Vrbláč, Grafopop
Tisk: Tiskarna Artelj
Naklada: 150 izvodov

© 2007 avtorica

Izdajo te publikacije je omogočilo sofinanciranje Evropskega
socialnega sklada Evropske unije in Ministrstva za šolstvo in šport.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

378.147.88:37

JURIŠEVIČ, Mojca
Praktično pedagoško usposabljanje : vodenje portfolia :
priročnik / Mojca Juriševič. - Ljubljana : Pedagoška
fakulteta, 2007

ISBN 978-961-253-025-9
235814656

*VSE PRAVICE PRIDRŽANE.
REPRODUKCIJA IN RAZMNOŽEVANJE DELA PO ZAKONU O AVTORSKIH PRAVICAH
NI DOVOLJENO.*

Kazalo

<i>Uvod</i>	5
<i>1 Kaj je portfolio?</i>	8
<i>2 Namen vodenja portfolia pri praktičnem pedagoškem usposabljanju</i>	11
<i>3 Kako začeti? Postopki in stopnje oblikovanje portfolia</i>	15
<i>4 Sestavine portfolia – kako urediti portfolio?</i>	18
<i>5 Osnovne značilnosti dobrega portfolia</i>	23
<i>6 Strokovna refleksija – ključni učni korak v nastajanju portfolia</i>	25
<i>7 Oporne točke pri oblikovanju portfolia</i>	27
<i>8 Uporabljena literatura</i>	28
<i>Priloge</i>	30

*Jaz iščem le eno - da bi izrazil tisto, kar hočem.
In ne iščem novih oblik, temveč jih najdem...*
P. Picasso

*Odnos med mislijo in besedo je živ proces:
misel se poraja skozi besede.*
L. S. Vygotsky

Uvod

Priročnik je pripravljen z namenom, da študentom olajša razumevanje vodenja portfolia v kontekstu različnih oblik praktičnega pedagoškega usposabljanja – pri tistem delu rednega izobraževanja na prvostopenjskem študiju, ki poteka izven fakultete, v prihodnjih delovnih okoljih diplomantov Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani.

Med hospitacijami, pri nastopih in vajah ali med dlje trajajočo učno prakso imajo študentje vrsto priložnosti, da pridobijo pomembne pedagoške izkušnje. Na tej osnovi poglobljajo svoje strokovno znanje ter razvijajo želeno pedagoško kompetentnost, in sicer toliko bolj, kolikor se teh konkretnih učnih situacij med praktičnim pedagoškim usposabljanjem zavedajo, samostojno in/ali ob pomoči mentorjev, ter jih skušajo čim bolj izkoristiti v učne namene. Učenje med praktičnim pedagoškim usposabljanjem se namreč nekoliko razlikuje od klasičnega učenja, kakršnega so navajeni iz svojega dosedanjega šolanja, tudi na fakulteti. Za učenje med praktičnim pedagoškim usposabljanjem je značilno predvsem naslednje:

- Pogostokrat poteka, ne da bi se ga sploh dobro zavedali.
- Mentorstvo nad učenjem prevzemajo različni pedagoški strokovnjaki (ne le eden, kot so študentje običajno navajeni v šolskih situacijah), poleg tega učenje poteka tudi v stikih z drugimi ljudmi, ki so del pedagoškega okolja (npr., z otroki, mladostniki, starši).
- Učne vsebine niso natančno določene, zato spodbude za nadaljnje učenje pogosto izhajajo iz osebne strokovne radovednosti in manj od zunaj. To pomeni, da študentje npr. sprašujejo obsežneje o tistem, kar jih bolj zanima, poglobljajo se v situacije ali izbirajo dejavnosti, ki jih bolj pritegnejo, se odločajo za naloge, ki jih sami ocenijo za pomembnejše, ter med praktičnim pedagoškim usposabljanjem niso aktivni najprej zato, ker si obetajo dobro oceno ali pa potrdilo o opravljeni študijski obveznosti.
- Učni dosežki oz. znanje, pridobljeno med praktičnim pedagoškim usposabljanjem, ni ocenjevano enako kot znanje, pridobljeno v drugih oblikah študija, ki potekajo na fakulteti. Obstoječi ocenjevalni sistem praktičnega pedagoškega usposabljanja je namreč manj natančen od ocenjevanja pri posameznih predmetih; prav tako tudi ni enoten, temveč je odvisen od posameznega predmeta ali skupine predmetov, na katere se praktično pedagoško usposabljanje navezuje. Zanj je nadalje značilno, da se pojavlja v različnih oblikah – opisno, v obliki dvostopenjske ocenjevalne lestvice (uspešno, neuspešno) ali še drugače, ponekod le kot opravljena obveznost (opravljeno, neopravljeno).

Poleg navedenih značilnosti se učenje med praktičnim pedagoškim usposabljanjem, za razliko od učenja akademskih vsebin, usmerja na tri širša področja gradnje strokovnega znanja, ki jih študentje na fakulteti ne morejo pridobiti, saj ta izhajajo iz same narave konkretnih pedagoških situacij. To pomeni, da so kontekstno določene, fakulteta pa tega konteksta ne vključuje.

Med praktičnim pedagoškim usposabljanjem se študentje učijo predvsem tako, da¹

- 1) z vajo spoznavajo, razvijajo in utrjujejo ustrezne spretnosti poučevanja (npr. vodenje razreda ali motiviranje učencev) ter preizkušajo različne učne metode in oblike (npr. metoda demonstracije ali skupinsko delo - pretežno po principih instrumentalnega učenja;
- 2) v stikih z mentorji in drugimi pedagoškimi strokovnjaki spoznavajo pedagoško (predšolsko, šolsko, zavodsko) kulturo, s tem pa privzemajo in gradijo poklicne vrednote ter se postopno socializirajo v svoji pedagoški vlogi - pretežno po principih socialnega učenja;
- 3) v konkretnih pedagoških situacijah spoznavajo sami sebe v vlogi pedagoškega strokovnjaka, in sicer med razvijanjem lastne strokovne kompetentnosti ter oblikovanjem strokovne samopodobe - pretežno po principih reflektivnega učenja.

Ideja o študentovem portfoliu na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani ni nova; posamični poskusi, pa tudi primeri dobre prakse z vodenjem portfolia na različnih oddelkih in pri različnih predmetih so prisotni že nekaj zadnjih let. Nova pa je zamisel o *Porfoliu praktičnega pedagoškega usposabljanja*, s katerim študentje lahko izboljšajo kakovost svojega učenja med praktičnim pedagoškim usposabljanjem (učenje na višjih kognitivnih ravneh, celostno učenje). Hkrati lahko na prvostopenjskem študiju postopno razvijejo izdelek, s pomočjo katerega svojo pedagoško kompetentnost, doseženo med praktičnim pedagoškim usposabljanjem, predstavijo v zelo pristni (avtentični) obliki, npr. s pripravami, refleksijami, projekti, seminarskimi eseji, pa tudi z vsebinami, ki kažejo na njihovo učenje oz. učno uspešnost, kakor jo vidijo drugi (mentorji, učenci, ravnatelji, visokošolski učitelji). Vse to prispeva k bolj veljavnemu ocenjevanju znanja, pridobljenega oz. doseženega med praktičnim pedagoškim usposabljanjem, s tem pa tudi k bolj celostni podobi študentove pedagoške kompetentnosti v vlogi diplomanta Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani. Prav slednja je pomembna tudi za obdobje, v katerem bodo študentje iskali svojo (prvo) zaposlitev, saj bo portfolio poleg diplomske listine delodajalcu ponudil še dodaten, celostni vpogled v vašo strokovno usposobljenost.

1 Več v: Marsick in Watkinson (1990, po Retallick, 1999).

Priročnik je namenjen vsem študentom prvostopenjskega študija Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, ne glede na smer, prav tako pa bodo v njem našli oporo za nadaljnje pedagoško delo mentorji in visokošolski učitelji. Zastavljen je široko, da ne bi vsebinsko omejeval, vendar ponuja temeljne napotke za vodenje portfolia med praktičnim pedagoškim usposabljanjem. Ta je v izvedbeni obliki lahko klasičen ali elektronski. Podrobnejša vsebinska navodila za njegovo organizacijo in oblikovanje bodo študentje med študijem sprotno pridobivali od svojih fakultetnih učiteljev in/ali mentorjev.

Kaj priročnik ponuja?

V prvem razdelku skuša priročnik odgovoriti na vprašanje, kaj je portfolio v pedagoško-psihološkem pomenu besede. V drugem razdelku so navedeni osnovni razlogi, zakaj je pomembno, da študentje vodijo portfolio skozi celoten potek praktičnega pedagoškega usposabljanja na prvi stopnji študija. V tretjem razdelku so predstavljene smernice, kje in kako s portfoliom sploh začeti. V četrtem razdelku sledijo opisi osnovnih sestavin *Portfolia praktičnega pedagoškega usposabljanja*. V petem razdelku so opisane osnovne značilnosti dobrega portfolia. Ker je učenje na osnovi refleksije iz konkretnih pedagoških izkušenj pomemben element učenja med praktičnim pedagoškim usposabljanjem, je v šestem razdelku poudarjena povezanost med vodenjem portfolia in spodbujanjem refleksije. Zaključni, sedmi del priročnika študentom predlaga nekatere oporne točke za gradnjo portfolia in nekatere učne strategije za poglobljanje znanja.

V zaključku uvodnega dela želim poudariti, da je vsebina priročnika plod raziskovalnega študija v okviru projekta Model 1, prav tako pa tudi večletnega mentorskega dela s študenti Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani ter z učitelji in vzgojitelji iz prakse, ki so s portfoliom vsak na svoj način iskali pot lastnega učnega in/ali strokovnega razvoja. Na osnovi pridobljenih spoznanj zato verjamem, da prav vsak študent naše fakultete, ki mu učenje ter strokovna kompetentnost predstavljata pomembni vrednoti, zmore oblikovati dober portfolio.

Portfolio v študijski prostor vnaša novo, sodobno kulturo učenja. Lahko bi celo dejali, da predstavlja most, ki združuje za klasični akademski kontekst do sedaj tudi manj znane vidike študentove osebnosti (umsko, čustveno, motivacijsko), spodbuja k aktivnemu prepletanju različnih pedagoških izkušenj, teoretskih in praktičnih vsebin, celostnih dosežkov na osnovi tako levohemisferičnih kot desnohemisferičnih aktivnosti, ter, nenazadnje, k spremljanju in samostojnemu uravnavanju lastnega učenja.

Mojca Juriševič

Ljubljana, september 2007

1 Kaj je portfolio?

“Zame je portfolijo: pogledati stvari z druge strani, poglobiti se vase in spoznati svoje misli, poučiti se o sebi, se pohvaliti ali grajati, si čestitati ali si pomagati ... pot spoznavanja sebe pelje do razumevanja drugih.”

študentka tretjega letnika

»Portfolio« je termin, za katerega imamo v slovenskem pedagoško-psihološkem prostoru sicer več različic prevoda², vendar se je tujka med učitelji in učitelji učiteljev v zadnjih letih tako »udomačila«, da jo kaže sprejeti ter natančneje opredeliti.

Za namen priročnika *portfolio* razumemo kot **vsebinsko smiselni nabor izdelkov študenta, ki predstavlja njegove dosežke med praktičnim pedagoškim usposabljanjem** (v nadaljevanju PPU) v okviru prvostopenjskega visokošolskega študija³. Dosežki, kot vsebina portfolia, so organizacijsko in oblikovno predstavljeni raznoliko ter v avtentični obliki⁴ kažejo na vrsto in raven kompetenc, ki ju je študent na osnovi učenja med PPU razvil.

Kompetence, ki jih študentje zasledujete med PPU, izhajajo iz naslednjih ključnih vsebinskih področij⁵:

(1) Področje komunikacije

- Občutljivost/odprtost za ljudi in socialne situacije.
- Spretnost komuniciranja, sodelovalno/timsko delo.
- Pedagoško vodenje razreda in/ali skupine.
- Sodelovanje s starši.
- Komuniciranje s strokovnjaki z različnih vzgojno-izobraževalnih področij

(2) Didaktično – metodično področje

- Poznavanje in razumevanje razvojnih zakonitosti, razlik in potreb posameznika.
- Oblikovanje celovite ocene potreb posameznika oz. skupine, njihovih močnih in šibkih področij ob upoštevanju okoljskih dejavnikov z ustreznimi postopki in instrumenti.

2 Kot na primer »portfelij«, »portfolijo«, “listnica”, “listovnik” ali »mapa« (prim. Cencič, 1998; Razdevšek-Pučko, 1999; Sentočnik, 1999).

3 Med oblike PPU izven fakultete uvrščamo učno prakso, integrirano prakso, nastope, hospitacije in terenske vaje.

4 Avtentično kot pristno, točno (SSKJ, 1993, str. 80).

5 Juriševič s sod., 2007.

V prilogi 1 se nahaja celoten seznam kompetenc diplomantov Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani.

- Razumevanje in uporaba kurikularnih teorij ter splošnega in didaktičnega znanja na predmetnem področju.
- Poznavanje vsebine in metodike področja.
- Interdisciplinarno povezovanje vsebin.
- Uporaba specialnopedagoških znanj za delo z otroki s posebnimi potrebami.
- Usposobljenost za preverjanje in ocenjevanje znanja in dosežkov učencev ter oblikovanje povratnih informacij.
- Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v vzgoji in izobraževanju.

(3) Področje učnega samouravnavanja in pedagoško vodenje (menedžment)

- Spretnosti za upravljanje s časom, za samopripravo in načrtovanje, samonadzor izvajanja načrtov.
- Poznavanje in razumevanje institucionalnih okvirov dela (zahtev, zakonodaje, dokumentacijskih potreb, pravnih vidikov vzgojno-izobraževalnega dela).
- Organiziranje aktivnega in samostojnega učenja, usposabljanje učencev za učinkovito učenje.

(4) Področje strokovne samopodobe

- Avtonomnost, (samo)kritičnost, (samo)refleksivnost, (samo)evalviranje in prizadevanje za kakovost.
- Poznavanje, razumevanje, usmerjenost v inkluzivno, nediskriminatorno delo, multikulturalnost.
- Iniciativnost/ambicioznost, vrednota stalnega osebnega napredovanja in strokovnega usposabljanja.
- Razumevanje individualnih vrednot in vrednotnih sistemov, obvladovanje profesionalno-etičnih vprašanj.

(5) Ožje strokovno področje - specifične kompetence posameznih programov
(dodati glede na študijski program)

Dosežki, ki izhajajo iz navedenih petih področij **študentove učne usmerjenosti** med PPU – komunikacijsko, didaktično-metodično, strateško, psihološko in ožje strokovno - so dvojne narave: bodisi neposredno bodisi posredno kažejo na študentovo pedagoško kompetentnost.

V prvem primeru gre za **izvirne izdelke**, ki jih študent pripravi sam ali v skupini (npr. raziskovalno poročilo, dnevnik prakse ali učna priprava). V drugem primeru pa gre za **povratne informacije študentu ali dokumente** o njegovem učenju in učnem napredku mentorjev, tutorjev, fakultetnih učiteljev, študijskih kolegov ali drugih pedagoških strokovnjakov, ki sodelujejo v procesu izvajanja določene oblike PPU (npr. poročilo o opravljenem PPU, ocena študentovega dosežka, dokazilo o študentovem udejstvovanju na določenem pedagoškem področju). Izdelki, ki jih študent vstavi v portfolio, so premišljeno izbrani po **kriteriju reprezentativnosti**. To pomeni, da v portfoliu niso predstavljeni vsi izdelki, ki so nastali med PPU⁶, temveč so v fleksibilni mapi A4 formata zbrani samo **izbrani dosežki**, tisti, s katerimi študent po lastni presoji najbolj natančno predstavi svojo kompetentnost na določenem vsebinskem področju PPU.

Nabor reprezentativnih dosežkov torej sledi **kompetenčni zasnovanosti** portfolia glede na ključna vsebinska področja in je **sistematično voden** skozi različne letnike študija in oblike PPU po **načelu razvojnosti**. Sistematičnost pomeni, da študent ob mentorstvu postopno razvija delovno (učno, procesno) različico portfolia, ki jo ob zaključku študija vsebinsko preoblikuje v končni, predstavitveni portfolio PPU.

Študent z razvojem torej zlagoma pretvarja funkcijo portfolia iz učne v predstavitveno oz. iz portfolia kot pripomočka za učenje v smislu razvijanja učnih strategij v portfolio kot instrument za ocenjevanje oz. promoviranje lastne pedagoške kompetentnosti.

Lastništvo portfolia

Portfolio je last avtorja – študenta. Ta ga je oblikoval in je tudi odgovoren za njegovo vsebino; odločitev, kaj vanj vložiti oz. kaj v njem predstaviti in česa ne, je izključno študentova. Iz tega razloga portfolio razumemo kot osebni dokument, v katerem je študent »pripovedovalec svoje zgodbe«. Portfolio pa je hkrati tudi javni dokument, saj z njim študent lastne dosežke ponudi v vpogled, pregled in oceno različnim zunanjim ocenjevalcem.

Portfolio PPU izkazuje različne vidike tvoje pedagoške usposobljenosti za poučevanje; praktično znanje, spretnosti poučevanja in učne strategije, oblikovane med PPU, prav tako pa tudi korelacije z akademskim znanjem ter tvojo pedagoško usmerjenost, poklicno motiviranost in širšo strokovno razgledanost.

⁶ V tem se portfolio konceptualno loči od ostalih map ali zvezkov, ki jih študent oblikuje med študijem in imajo dokumentacijsko funkcijo oz. je njihov namen po besedah študentov v tem, »da imaš vse zbrano na enem mestu«. V takih mapah običajno najdemo tudi študentove zapiske ali zanimive prispevke iz periodičnega tiska, vendar ti v svoji osnovni obliki ne zadostijo kriteriju uvrstitve med vsebine portfolia.

2 Namen vodenja portfolia pri praktičnem pedagoškem usposabljanju

Na področju izobraževanja učiteljev se portfolio uporablja dobrih dvajset let; njegovi začetki segajo v Ameriko, kjer so ga začeli uvajati, da bi z njim izboljšali ocenjevanje učiteljev v različnih oblikah permanentnega izobraževanja in strokovnega udejstvovanja ter s tem prispevali k višji kakovosti pedagoške kompetentnosti učiteljev.

Namen vodenja Portfolia PPU opredelimo na dveh ravneh:

- (1) na procesno-odnosni ravni kot **izboljšanje študentove kakovosti učenja** med PPU⁷,
- (2) na produktno-vsebinski ravni kot **predstavitev študentove dosežene pedagoške kompetentnosti** med PPU⁸.

Z vodenjem portfolia se udejanjajo osnovna načela **socialno – konstruktivistične edukacijske paradigme**. Ta predpostavlja študentovo aktivno gradnjo znanja v določenem socialnem kontekstu – učeči se skupnosti, torej v avtentičnih učnih situacijah med PPU. Portfolio namreč spodbuja proces učenja ter prispeva k strokovnemu razvoju na osnovi znotrajosebne in medosebne komunikacije.

Ta poteka vsebinsko raznoliko v treh različnih obdobjih vodenja portfolia, in sicer⁹ (1) v začetnem obdobju, to je v obdobju načrtovanja in pripravljanja vsebin portfolia, ko z uporabo različnih učnih strategij študent razvija svoje znanje in spretnosti, (2) v obdobju intenzivnega nastajanja portfolia, ko so v ospredju procesi presojanja, ocenjevanja in vrednotenja lastnih izdelkov, tudi na osnovi pogovorov in izmenjav z mentorjem, fakultetnim učiteljem in/ali študijskimi kolegi in (3) v obdobju ocenjevanja oz. povratnih informacij, ki jih študent prejme o izdelanem portfoliu od spremljevalca ali ocenjevalca portfolia, ter študentu omogočajo utrjevanje, izboljševanje ali/in načrtovanje nadaljnega učnega oz. strokovnega razvoja.

7 Prim. Borko s sod., 1997; Jurišević s sod., 2004; Loughran in Corrigan, 1995; Sentočnik, 1999; Wade in Yarbrough, 1996.

8 Prim. Campbell s sod., 2000; Darling-Hammond in Snyder, 2000; Lyons, 1998; Meyer in Tusin, 1999; Porter, Youngs in Odden, 2001; Zeichner in Wray, 2001.

9 Po Wolf, 1994.

Med poudarjenimi prednostmi portfolia kot pripomočka za učenje so v literaturi¹⁰ najpogosteje izpostavljene naslednje **pridobitve za študenta**:

- ozaveščenje subjektivnih teorij, ki jih ima študent o učenju in poučevanju,
- razvoj strokovne refleksije in kritičnega mišljenja v odnosu do sebe in pedagoške prakse,
- učenje na višjih miselnih ravneh, ki vključuje razumevanje, raziskovanje in reševanje problemov,
- razvoj učnih strategij, ki jih študent spozna in uporablja zato, da portfolio sploh lahko nastane,
- učno samouravnavanje, ki pomeni organizacijsko in vsebinsko samostojno učenje,
- oblikovanje strokovne samopodobe na osnovi pregleda vloženega dela in dosežene uspešnosti,
- motiviranje za nadaljnji strokovni razvoj in strokovno sodelovanje, saj s spoznavanjem sebe ter širjenjem strokovnih spoznanj študent lažje ozavesti in diferencira strokovne interese.

Poleg opisane funkcije, ki jo razumemo kot osrednjo, ima izdelan portfolio še druge funkcije; zelo pomembna je ta, da predstavlja **avtentičen inštrument za ocenjevanje** doseženih kompetenc med PPU. Ta mu v nadaljevanju daje tudi kvalifikacijsko funkcijo, ki se čedalje pogosteje poudarja v povezavi z iskanjem zaposlitve in s procesi socialne integracije oz. z možnostjo mobilnosti učiteljskega kadra¹¹.

Nadalje ima portfolio **dokumentacijsko funkcijo**, ki je v primeru PPU še posebno koristna, saj predstavlja vsebinski in organizacijski vezni člen tako fakultetnim učiteljem kot mentorjem, ki se v procesu izvajanja različnih oblik PPU sicer izmenjujejo, vendar na osnovi študentovega portfolia lahko ohranjajo kontinuiteto spremljanja in usmerjanja študenta v svoji mentorski vlogi.

Nenazadnje velja opozoriti tudi na raziskave, v katerih je bilo ugotovljeno, da portfolio **pomembno vpliva na poučevanje**; Zeichner in Wray (2001) povzemata, da učitelji, ki imajo izkušnjo z vodenjem portfolia, pri svojem pedagoškem delu uporabljajo več različnih oblik ocenjevanja učencev ter imajo natančnejše zapise o učnem razvoju svojih učencev. Poleg tega ti učitelji pri poučevanju uporabljajo učne strategije, ki so jih razvili med vodenjem lastnega portfolia, in tako modelirajo učno vedenje.

10 Prim. Campbell s sod., 1997; Darling, 2001; Darling-Hammond in Snyder, 2000; Hauge, 2006; Mansvelder-Longayroux s sod., 2007; Reynolds, 2000; Wade in Yarbrough, 1996; Zeichner in Wray, 2001.

11 Prim. Reynolds, 2000.

Podobno to funkcijo portfolia zaznavajo tudi nekateri naši študentje:

»Ob portfoliu sem začela gledati nase v drugačni luči: bolj sem pozorna, kako me vidijo učenci, kako nanje vplivam s svojim ravnanjem...« (študentka tretjega letnika)

Ocenjevanje portfolia

Ocenjevanje portfolia¹² je oblika avtentičnega ocenjevanja – ocenjevanja na osnovi dosežkov. Razlikujemo formativno in sumativno ocenjevanje portfolia. **Formativno ocenjevanje** poteka med procesom nastajanja portfolia. Ocenjevalčeva povratna informacija je vezana na to, kako se študent uči, kaj obvlada, česa še ne dosega ter kako naj napreduje; ocenjevalec lahko opazi, poudari ali pohvali dosežek in uporabljene učne strategije oz. usmeri k razširitvi in poglobitvi znanja, najpogosteje v obliki vprašanj, pa tudi v obliki konkretnih napotkov. Taka ocena, bodisi ustna bodisi v pisni obliki, študenta vodi k učnemu napredovanju v procesih in vsebinah, spodbuja k samoocenjevanju in prevzemanju osebne odgovornosti za lastno učenje. V primeru **sumativne ocene** pa mentor oz. ocenjevalec poda zaključno oceno o izdelanem portfoliu. To pomeni, da določi in opiše raven dosežkov, ki jih je študent med PPU dosegel oz. da oceni, katere kompetence je študent med PPU razvil in do katere ravni.

Na splošno lahko razločimo **tri ravni doseganja kompetenc med PPU**¹³. Te ravni je možno opredeliti **na osnovi obsega strokovnega znanja** študenta, ki je (1) v začetnem obdobju študija še pod močnim vplivom subjektivnih teorij, (2) kasneje enostavno, a že z razumevanjem posameznih strokovno utemeljenih razlag in (3) v višjih letnikih študija običajno kompleksnejše oz. bolj celovito, **ter na osnovi študentove prevladujoče vloge**, ki jo ima pri izvajanju določene oblike PPU; ta je bodisi (1) v vlogi opazovalca pedagoških dogajanj ali (2) v vlogi asistenta mentorju, bodisi (3) v učiteljski vlogi, ko že samostojno izvaja pedagoški proces oziroma njegove posamezne dele.

Na prvi ravni doseganja posameznih kompetenc med PPU so ocenjeni dosežki, grajeni na osnovi opisovanja, (pre)poznavanja ali pa posnemanja. V tem primeru lahko sklenemo, da se študent uči predvsem na osnovi nižjih oblik učenja, to je učenja s pogojevanjem ter socialnega učenja (učenje po modelu).

Na drugi ravni doseganja posameznih kompetenc med PPU so ocenjeni dosežki, ki kažejo na učenje z razumevanjem, in sicer kot razlikovanje med izkušnjami, primerjanje praktičnih pedagoških izkušenj s teoretskimi spoznanji ter posploševanje in kot konkretni samostojni poskusi izvajanja pedagoških akcij.

¹² Prim. Reynolds, 2000; Tillema in Smith, 2007, White, 1994.

¹³ Juriševič s sod., 2007.

Na tretji ravni doseganja posameznih kompetenc med PPU so ocenjeni dosežki, ki predstavljajo samostojne izvedbe pedagoških akcij, v katerih se izraža študentova kritična refleksija ter celostni pogled na pedagoško prakso, ne le na njene posamezne vidike. Ti dosežki kažejo, da študent aktivno sodeluje (participira) v študijskem procesu praktičnega pedagoškega usposabljanja.

Spremljevalcev ali ocenjevalcev portfolia je lahko več, saj se v letih študija v različnih oblikah PPU in pri različnih predmetih po učnem načrtu izmenjujejo tako fakultetni učitelji kot mentorji. V tem procesu je lahko spremljan ali ocenjen celoten portfolio (ob zaključku PPU) ali pa njegovi posamezni deli (med študijem, ob zaključku posameznega letnika ali določene oblike PPU).

Portfolio PPU je učna pot in cilj učenja, učni pripomoček in ocenjevalni inštrument. Omogoča ti vpogled v to, kar si se že naučil in/ali kaj že dobro ali še manj dobro obvladaš. Z vodenjem portfolia iščeš smisel in povezuješ med seboj različne vidike, s katerimi se srečuješ med PPU. Prav tako je portfolio stični prostor teoretskih spoznanj in praktičnih pedagoških izkušenj. Portfolio te spodbuja, da se poglobiš v strokovne vsebine med PPU ter s tem gradiš kakovostno znanje. Ozaveščenost in strokovna utemeljenost tvojih razmišljanj in ravnanj je osnova za razvoj kritičnega odnosa do pedagoške prakse. Portfolio predstavlja tvoje izvirno delo, ki nenazadnje omogoča tudi natančnejše in tebi prilagojeno sprotno spremljanje, usmerjanje ter tudi presojo glede tvoje pedagoške kompetentnosti, dosežene med PPU.

3 Kako začeti? Postopki in stopnje oblikovanje portfolia

Študent vodi svoj portfolio v času prvostopenjskega študija, v različnih oblikah PPU. Oblikovanje ni posebno težavno delo¹⁴, vendar od študenta zahteva sprotnost v pripravi izdelkov, doslednost pri vodenju sestavin in pisanju refleksij ter dobro časovno organizacijo, saj uporaba globinskih učnih strategij, za razliko od površinskega učenja, zahteva več osebne zavzetosti, miselne energije in časa.

Postopek priprave portfolia poteka v dveh stopnjah:

- (1) priprava delovnega (učnega, procesnega) portfolia,
- (2) priprava predstavitvenega (končnega, ocenjevalnega) portfolia.

Uvodne informacije o pripravi portfolia oz. o njegovih konkretnih vsebinah študent pridobi od fakultetnih učiteljev pri posameznih študijskih predmetih, ki so povezani s PPU in/ali od mentorjev med PPU ter od tutorjev, ki študente spremljajo med študijem. Prav tako je za vsa pojasnila in konkretnejše odgovore na razpolago forum na spletni strani PPU.¹⁵

Med študijem študent najprej oblikuje **učno verzijo portfolia**. Ta je urejena glede na posamezne oblike PPU po kronološkem zaporedju in obsežna po številu izdelkov. V učnem portfoliu študent **sproti zbira izdelke**, ki so rezultat učnega procesa med PPU ali po njem (v povezavi z njim). Ti izdelki predstavljajo študentove študijske dosežke PPU. So **obvezni** (izhajajo iz študijskega programa, določi jih fakultetni učitelj in /ali mentor) in **izbirni** (izdela in priloži jih študent na svojo pobudo). Zaradi spremljanja učnega in strokovnega razvoja ter ugotavljanja individualnega napredka pri ocenjevanju doseženih kompetenc je pomembno, da so vsi izdelki datirani. Iz istega razloga naj bo na njih označeno tudi, ali izhajajo iz obveznega ali izbirnega nabora.¹⁶

Ti **izdelki** so lahko:

- zapis/analiza hospitirane ure,
- poročilo s terenskih vaj,
- dnevnik prakse,
- poročilo z učne prakse,
- učne priprave,
- avdio/video posnetek poučevanja,
- fotografije, s katerimi je določena pedagoška dejavnost dokumentirana,

14 Prim. Campbell s sod., 1997.

15 Povezava na spletno stran PPU je urejena preko spletne strani PeF UL.

16 Izbirni nabor naj predstavlja 20 % - 50 % izdelkov skupnega nabora.

- zapis/analiza nastopa,
- izdelan individualizirani načrt,
- zapis/analiza pogovora, supervizijskega srečanja,
- predstavitev/analiza izvedene pedagoške dejavnosti,
- predstavitev/analiza uporabljene učne metode/strategije poučevanja,
- pripravljene naloge za preverjanje in ocenjevanje znanja,
- zapisi ocen/strokovnih mnenj,
- zapis refleksije na določen pedagoški problem,
- predstavitev projektov v sklopu PPU,
- samovrednotenje in ocenjevanje lastnega pedagoškega dela,
- kritika na izbrano enoto strokovne literature,
- raziskovalno poročilo,
- predstavitev/analiza izvenštudijske pedagoške dejavnosti
- povratne informacije mentorjev in/ali fakultetnih učiteljev,
- dokumentacija PPU (npr. potrdila, certifikati, dokazila o napredovanjih).

Zbrane izdelke študent **sproti vrednoti** in k vsakemu poda kratko pisno informacijo¹⁷ o tem, zakaj je izdelek pomemben za njegov učni oz. strokovni razvoj (*Kaj sem z njim spoznal, dosegel, pridobil?*) ter katero področje kompetenc in katero konkretno kompetenco z njim prikazuje. Izdelke **primerja** med seboj glede na avtentičnost in reprezentativnost¹⁸, se o njih pogovarja s svojimi mentorji ali/in fakultetnimi učitelji, tutorji in študijskimi kolegi, nato pa med njimi ob zaključku študija za predstavitveni portfolio **izbere** samo tiste, ki po njegovi presoji najbolj avtentično predstavljajo vrsto in raven izbranih doseženih kompetenc¹⁹. Svoje **odločitve pisno komentira** in komentar priloži k posameznemu izdelku. Osnovno vodilo pri končnem izboru naj bo študentova odločitev, da gre za najboljše izdelke, s katerimi želi strokovni javnosti predstaviti svojo pedagoško kompetentnost.

Študent torej na osnovi izbrane konkretne izkušnje komentira oz. reflektira svoj dosežek z vidika **lastnega doživljanja** (npr. kako je doživel učenje in kako dosežek, kako se je pri tem počutil, kaj ga je motiviralo, kaj je opazil, kaj si je mislil) in **razumevanja novega znanja** (npr. v čem razume poučnost izbrane izkušnje, kako se izdelek razlikuje (je boljši) od drugih podobnih izdelkov,

17 Zaradi preglednosti je pomembno, da je informacija neposredno ob izdelku - napisana na samolepilnem lističu, pripeta na izdelek ali napisana kot nadaljevanje izdelka samega, vendar tako, da se od izdelka razlikuje in je vidna.

18 Kriterij avtentičnosti izdelke razvršča od bolj k manj pristnim oziroma točnim pokazateljem dosežkov. Kriterij reprezentativnosti določa, kateri dosežki najboljše izražajo kompetentnost na enem izmed petih področij kompetenc PPU.

19 Študent naj z izdelki oz. dosežki pokrije večino kompetenc (75 % ali več) za predstavitev določenega področja pedagoške kompetentnosti.

zakaj je to novo znanje zanj koristno in uporabno, v čem pogloblja oz. razširja njegovo prejšnje razumevanje, katere cilje je z njim dosegel, katere nove cilje oz. vprašanja odpira). V tem procesu (t.j. procesu reflektiranja izdelka) študent nova spoznanja povezuje (primerja, razlikuje, ocenjuje) s svojim predznanjem, z drugimi pedagoškimi izkušnjami in s teorijo; razvija svoje znanje ter na tej osnovi načrtuje (in preizkuša) svoja prihodnja pedagoška ravnanja (*Glej razdelek o refleksiji.*)²⁰.

Preglednica 1. Osnovne značilnosti portfolia, pripravljenega v dveh stopnjah.

	UČNI PORTFOLIO	PREDSTAVITVENI PORTFOLIO
Prevladujoči cilji	• učni	• predstavitveni
Čas priprave	• med študijem (PPU)	• ob zaključku študija
Pomoč pri vodenju	• fakultetni učitelji, mentorji, tutor	• samostojno, po presoji študenta
Ureditev	• kronološka, po oblikah PPU	• tematska
Vsebine	• več izdelkov, več podobnih dosežkov za isto kompetenco	• ožji izbor izdelkov – en izdelek za posamezno kompetenco
Razmerje med obveznim in izbirnim delom	• obvezni in izbirni del	• po presoji študenta
Spremljanje in ocenjevanje	• fakultetni učitelji, mentorji, tutor, študijski kolegi	• fakultetni učitelji, mentorji, delodajalci

²⁰ Opisani proces refleksije oziroma refleksivnega učenja je v psihologiji učenja znan kot cikel izkušnjekega učenja (prim. Kolb, 1984, po Marentič Požarnik, 2000; Korthagen, 2001).

4 Sestavine portfolia – kako urediti portfolio?

Sestavine portfolia so **vsebinski razdelki** (poglavja), v katerih so zbrani izdelki, ki predstavljajo študentove dosežke za določena področja pedagoške kompetentnosti.

Ureditev sestavin v organizirano celoto portfolia PPU je **funkcijska**; v učnem portfoliju so vsebine razporejene pretežno po različnih oblikah PPU v kronološkem zaporedju, v predstavitvenem pa so urejene tematsko, po posameznih področjih pedagoške kompetentnosti. V obeh primerih gre za smiselno presojo glede tega, katere vsebine vložiti v portfolio za posamezno sestavino in kako urediti zaporedje sestavin, ki pa ne glede na stopnjo vodenja portfolia ohranjajo enotno strukturo.

Vsaka **sestavina** portfolia vsebuje uvodni in osrednji del. V uvodnem delu je označeno ime sestavine ter seznam vseh vloženih izdelkov. V nadaljevanju – osrednji del - sledijo študentovi izdelki. Vsak izdelek je datiran in opremljen s študentovo utemeljitvijo izbora. Slednja za namen učnega portfolia vključuje odgovore na naslednja vprašanja:

(1) *Kaj sem se z izdelkom novega naučil/pridobil/spoznal oz. kakšen dosežek z njim predstavljam?*

(2) *Kaj osebno – z vidika strokovnega razvoja – mi pomeni predstavljeni izdelek?*

(3) *Katero kompetenco izraža dosežek?*

Za namen predstavitvenega portfolia, ko za vsako izmed izbranih kompetenc navedemo po en (najboljši) dosežek, utemeljitev predstavlja avtorjevo pojasnilo izbora oz. odgovor na vprašanje, v čem je največja vrednost predstavljenega izdelka, tudi v primerjavi z drugimi podobnimi izdelki.

Ne glede na to, da so v nadaljevanju predstavljene obvezne sestavine portfolia, pa lahko študent po lastni presoji ali glede na zahteve določenega študijskega programa v portfolio vstavi tudi nove sestavine, katerih vsebine so povezane s PPU.

Naslovnica je pomemben formalni del portfolia; z njo portfolio umestimo v čas in prostor ter ga avtoriziramo (priloga 2).

Kazalo predstavlja organizacijski skelet portfolia; povezuje sestavine, jih pregledno organizira in tako postopno tvori smiselno zaključeno celoto. Način ureditve (sistematika) je samostojna odločitev oz. izbira študenta; študent naj v skladu s svojim učnim stilom organizira portfolio na sebi najprimernejši način - z barvnimi »pregradami«, s simboli, z vstavljenimi sličicami, z oštevilčenjem, z mapami ali drugače. Ob tem je pomembno, da predvidi, da bodo njegov portfolio ogledovali, spremljali in ocenjevali tudi zunanji ocenjevalci, zato naj ga organizira tako, da bo kazalo učinkovito tudi zanje.

Osebna izkaznica je del portfolia, s katerim se predstavi avtor – študent. Vsebuje nekatere obvezne elemente, seveda pa je zaželeno oz. se pričakuje, da študent med procesom oblikovanja portfolia tudi samostojno dodaja poljubne vsebine, s katerimi postopno bogati svojo predstavitev v vlogi prihodnjega pedagoškega strokovnjaka.

Kaj naj osebna izkaznica vsebuje?

- Fotografijo/fotografije študenta, opremljene s komentarji.
- Kratek življenjepis, iz katerega je razbrati študentovo dosedanje šolanje, učne posebnosti, morebitne štipendije, študentske izmenjave in podobno.
- Razmišljanje na temo *Razlogi za izbiro pedagoškega poklica*.
- Predstavitev (1) osebnih študijskih ciljev, (2) strokovnih interesov, (3) pogledov na učenje in (4) pedagoškega dela.

Pregled aktivnosti PPU je zbirni seznam vseh izvedenih oblik PPU z nekaterimi dodatnimi informacijami - povezava dokumentiranih oblik PPU s študijskimi predmeti, letnik študija, termin izvedbe, vzgojno-izobraževalni zavod, v katerem je bilo PPU izvedeno, nosilci PPU ter usmeritev na mesto izdelka/izdelkov, ki so v okviru te oblike PPU nastali.

Preglednica omogoča hitrejši uvid v obseg študentovega PPU (priloga 3).

Sestavine **Hospitacije, Nastopi, Učna praksa in Druge oblike PPU** so vsebinsko različni razdelki portfolia; skupno jim je, da so v njih izdelki pripravljani po enotnih kriterijih (avtentičnost, reprezentativnost, utemeljitev izbire) in vloženi po kronološkem zaporedju, kakor so ob študijskih obveznostih nastajali - kot obvezni del procesa PPU ali izbirno, po presoji študenta. Sestavino *Druge oblike PPU* se glede na predpisane oblike PPU v določenem študijskem programu smiselno (pre)imenuje ali odstrani.

Kronološko zaporedje omogoča bolj pregledno spremljanje študentovega razvoja oz. napredovanja.

Sestavine **Pedagoška komunikacija, Didaktično – metodično področje, Ožje strokovno področje, Samouravnavanje učenja ter Pedagoško vodenje in Spremljanje strokovnega razvoja (samopodoba)** so prav tako vsebinsko različni razdelki portfolia, ki pa vsebujejo po presoji študenta najboljši nabor izdelkov, s katerimi študent predstavlja svojo pedagoško kompetentnost. Vsak izdelek predstavlja en dosežek, ki kaže na doseganje oz. razvitost določene kompetence, ki je ob izdelku tudi posebej označena. Pomembno je, da je študent prepričan, da so to njegovi najboljši izdelki, ne glede na čas, v katerem so nastali, ne glede na povezavo s študijskim predmetom in ne glede na to, ali izhajajo iz nabora obveznih ali izbirnih vsebin.

Izvenštudijske in prostovoljne dejavnosti tvorijo sestavino, v kateri študent na osnovi vloženih izdelkov predstavi lastno aktivnost zunaj rednih študijskih obveznosti. Ta aktivnost je seveda povezana z doseganjem pedagoške kompetentnosti. Gre lahko za zelo različne aktivnosti, od vzporednega študija do raznih tečajev (npr. retorike, komunikacije, športnih dejavnosti) ali študijskih gostovanj pa vse do prostovoljnih dejavnosti, v katere je študent (bil) vključen (npr. vodenje taborniške skupine, pomoč otroku z učnimi težavami, sodelovanje v prostovoljnih društvih). Vsi ti dosežki kažejo na motivacijsko usmerjenost študenta za pedagoško delo.

Preglednica 2. Funkcijska ureditev portfolia PPU, pripravljene v dveh stopnjah

STRUKTURA UČNEGA PORFOLIA:	STRUKTURA PREDSTAVITVENEGA PORFOLIA:
(1) Naslovnica	(1) Naslovnica
(2) Kazalo sestavin	(2) Osebna izkaznica študenta
(3) Sestavine	(3) Kazalo sestavin
<ul style="list-style-type: none"> • Osebna izkaznica študenta • Pregled aktivnosti PPU • Hospitacije • Nastopi • Učna praksa • <i>Druge oblike PPU</i> • Izvenštudijske in prostovoljne dejavnosti • Spremljanje strokovne literature • Dokumentacija PPU 	<ul style="list-style-type: none"> (4) Sestavine <ul style="list-style-type: none"> • Pregled aktivnosti PPU • Pedagoška komunikacija • Didaktično – metodično področje • Ožje strokovno področje • Samouravnavanje učenja in pedagoško vodenje • Spremljanje strokovnega razvoja (samopodoba) • Izvenštudijske in prostovoljne dejavnosti • Spremljanje strokovne literature • Dokumentacija PPU
	(5) Ocena doseženih kompetenc PPU
	(6) Zaključna evalvacija portfolia PPU

Spremljanje strokovne literature kot pomemben pokazatelj pedagoške razgledanosti predstavlja samostojno sestavino portfolia. Izdelki so kritične ocene oz. refleksije²¹ na prebrano strokovno literaturo, katere vsebina je povezana z doseganjem določenih kompetenc PPU, ki jih študent, tako kot v drugih sestavinah, vidno označi ob izdelke. Obvezni del obsega po dve poljubno izbrani enoti literature (knjiga, članek, poglavje) za posamezno študijsko leto, torej skupaj osem izdelkov, po izbiri študenta pa lahko tudi več.

Sestavina **Dokumentacija PPU** vsebuje različna formalna potrdila²² o izvedenih oblikah PPU ter vse vrste sprotnih in končnih povratnih informacij o dosežkih oz. aktivnosti študenta med PPU od zunanjih ocenjevalcev. Gre za edino sestavino portfolia PPU, ki v obeh stopnjah vodenja ohranja kronološko zaporedje vloženih vsebin. Poleg tega v tej sestavini pri nekaterih vsebinah (potrdila) ni možno določiti doseganja izbranih kompetenc, pri vsebinah s povratnimi informacijami pa se lahko zgodi, da isti izdelek predstavlja dosežek za različne kompetence pedagoške usposobljenosti, zato je k eni vsebini istočasno lahko pripisanih več kompetenc PPU.

Ocena doseženih kompetenc PPU je zaključni zbirnik doseženih kompetenc študenta med PPU (prilogi 4 in 5).

Prvi del predstavlja študentova samoocena doseženosti posameznih področij strokovne kompetentnosti; v njem študent najprej izpostavi dosežene kompetence, nato pa oceni oz. ovrednoti, kako se je med PPU usposobil na določenem področju kompetentnosti. Drugi del ocene na osnovi pregleda portfolia pripravi zaključni ocenjevalec oziroma ocenjevalci, ki ocenijo študentovo predstavljeno pedagoško kompetentnost na treh ravneh razvitosti kompetenc (*Glej razdelek o ocenjevanju portfolia*). Prva raven je vsebinsko skromnejša in pove, da je študent dokazal le površinsko (delno) kompetentnost na določenem področju usposobljenosti. Druga raven kaže na zadovoljivo kompetentnost, ki že omogoča osnovno strokovno utemeljeno pedagoško ravnanje, medtem ko ocenjena kompetentnost na tretji ravni predstavlja študentovo odlično usposobljenost na določenem področju kompetentnosti za pedagoško delo.

21 Kritična ocena lahko vsebuje naslednje elemente: utemeljitev izbora – opredelitev problema kot povoda za izbiro, kratka elaboracija vsebine, lastno razmišljanje o vsebini na osnovi pedagoških izkušenj, pomen dela za širjenje lastnega strokovnega obzorja, povezave s podobnimi viri, aplikativnost.

22 Obrazce za PPU študent dobi od fakultetnih učiteljev pri posameznih študijskih predmetih ali na spletni strani PPU - povezava je urejena preko spletne strani PeF UL.

V sestavini **Zaključna evalvacija Portfolia PPU** študent v obliki sklepnega razmišljanja poda svoje videnje oz. doživljanje procesa vodenja portfolia ter zaznavanja in razumevanja učnih in/ali strokovnih koristi, ki jih ima pri oblikovanju portfolia. Poudari²³ predvsem, v čem ocenjuje *glavne pridobitve oz. prednosti vodenja portfolia, katere so (bile) pomanjkljivosti, kakšne možnosti po njegovem mnenju odpira izkušnja z vodenjem portfolia v prihodnje ter katere so zaznane »pasti« in težave vodenja*, ki se bi jim bilo potrebno ob tem ogniti. Pomembno je, da je iz sklepne misli razvidno, kako je portfolio PPU vplival na študentov učni, strokovni, pa tudi osebnosti razvoj²⁴.

23 Predlagana je refleksija po elementih SWOT analize (S = Strengths oz. močne točke, W = Weaknesses oz. pomanjkljivosti, O = Opportunities oz. priložnosti, T = Threats oz. nevarnosti).

24 Glede na to, da je osnovna funkcija vodenja portfolia PPU učna ter da gre ob tem za učenje na višjih miselnih ravneh in ob uporabi globinskih učnih strategij je mogoče predpostaviti, da učenje ob portfoliu dejansko poteka kot „transakcija“ (med študentom in tutorjem oz. mentorji, fakultetnimi učitelji, študijskimi kolegi) ter nenazadnje tudi „transformacijsko“, kot spreminjanje osebnosti (Prim. Korthagen, 2001; Marentič Požarnik, 2000).

5 Osnovne značilnosti dobrega portfolia

Izjemen je tisti portfolio, ki spodbudi kakovostno učenje in prispeva k strokovno kompetentnemu pedagoškemu delu, in ne tisti, ki je izjemen zgolj v svojih oblikovnih odtenkih.

Kakovostno vodenje portfolia med učenjem sproža različne miselne procese ter študenta **aktivira za uporabo učnih strategij**²⁵, ki spodbujajo globinsko učenje (smiselno učenje, učenje z razumevanjem), kot npr. organizacijo in oblikovanje portfolia, zastavljanje ciljev, komentiranje izdelkov, povezovanje dosežkov s kompetencami, kritičnost ob branju strokovne literature, samovrednotenje in samoocenjevanje, načrtovanje pogovora o izdelkih, iskanje pomoči, vztrajanje pri vodenju, določanje izbora za predstavitveni portfolio.

Za namen priročnika sprejmemo predpostavko, da je **avtorjeva originalnost** osnovni pogoj za oblikovanje dobrega portfolia. Tovrstno posebljanje pomeni, da portfolio PPU v celoti izraža avtorjevo pedagoško kompetentnost – znanje, spretnosti, izkušnje in stališča do sebe kot razvijajočega se pedagoškega strokovnjaka, do lastnega učenja in pedagoškega dela ter do edukacije v širšem pomenu.

Ustvarjalnost pri organizacijskem in vsebinskem oblikovanju portfolia je prav tako izrednega pomena. Vprašanja *kako organizirati, kako pripraviti izdelke, katere izdelke izbrati*, študenta spodbujajo k iskanju smisla in globljega razumevanja notranje povezanosti vsebin. Pri tem je ključno, ali ima študent možnost, da se na osnovi odgovorov na ta vprašanja o posameznih rešitvah portfolia oz. izbirah glede oblikovanja, organizacije in vsebin samostojno odloča. Utesnjenost in toga navodila namreč znižujejo učno motivacijo ter zavirajo proces ustvarjalnega mišljenja, ki vodi k ustvarjanju novega znanja.

Avtentičnost izdelkov je naslednja pomembna značilnost dobrega portfolia. Izdelki so avtentični takrat, kadar lahko čim bolj natančno predstavijo določen študentov dosežek, povezan z izbranimi kompetencami PPU. Iz tega razloga je priporočljivo, da v učnem portfoliu študent zbira različne izdelke, ki kažejo isti oziroma podoben dosežek/dosežke, kasneje pa se na osnovi nabora odloči, kateri izmed zbranih na najbolj točen (pristen, naraven) način izraža njegovo kompetentnost.

²⁵ Učne strategije so lahko kognitivne (prispevajo k boljši zapomnitvi), metakognitivne (z njimi študent uravnava procese učenja oz. pomnjenja) in motivacijske (prispevajo k zbranosti za učenje).

Izbrani izdelki v predstavitvenem portfoliu zato ponujajo **pester nabor** izdelkov po vsebinah in po obliki, ki se med študenti seveda razlikuje, saj imajo različni študentje različna močna področja (področja, v čemer so še posebno dobri in uspešni) in različne učne ter strokovne interese.

Nenazadnje je pomemben pogoj za pripravo dobrega portfolia tudi **učno okolje**, povezano s PPU, v katerem študent ustvarja svoj portfolio. Strokovnjaki²⁶ poudarjajo, da je v različnih obdobjih nastajanja portfolia nadvse pomembna sodelovalna klima oz. medosebna komunikacija, v kateri lahko študent pridobi potrebne informacije za izdelavo portfolia, se pogovori o problemih, povezanih z nastajanjem portfolia, sprejema povratne informacije o svojem delu ter po potrebi pridobi tudi pomoč za napredovanje. V učnem kontekstu nastajanja portfolia PPU študent vzpostavlja interakcije z različnimi osebami ali skupinami oseb, ki vsaka na sebi lasten način sovpliva na nastajanje portfolia. Pomembno je, da študent v učnem okolju čuti psihološko in strokovno varnost ter sprejemanje svojega učnega dela ter da zaznava vrednoto učenja in prizadevanja za doseganje strokovne kompetentnosti.

Kaj lahko ovira izdelavo dobrega portfolia?

- Neustrezno uvajanje in/ali spremljanje študentovega dela na portfoliu,
- študentova nemotiviranost za vodenje portfolia,
- študentovo neznanje o učnih strategijah,
- nerazumevanje ciljev vodenja portfolia in uporaba površinskega učnega pristopa,
- prezahtevnost obveznih izdelkov glede na študentovo predznanje,
- poudarjanje oblike pred vsebinami portfolia,
- priprava nereprezentativnih izdelkov za dane kompetence PPU,
- neavtentičnost izdelkov za prikaz dosežkov,
- neuravnoteženo razmerje med obsegom obveznih in izbirnih vsebin,
- študentova slaba časovna organizacija in kampanjskost priprave izdelkov,
- neustrezne povratne informacije o vodenju portfolia in/ali o predstavljenih dosežkih.

Študentje, ki so med študijem že pridobili izkušnjo vodenja portfolia, najpogosteje svetujejo svojim mlajšim kolegom, naj delajo sproti, naj vključujejo vsebine, ki se njim zdijo pomembne, ki so ključne za lastni osebnostni razvoj, predvsem pa naj portfolio uredijo po svojem okusu, saj se bodo tako v njem dobro znašli. Portfolio naj bo po mnenju teh študentov res mapa lastnih dosežkov.

²⁶ Na primer: Breault, 2004; Darling, 2001; Lougran in Corrigan, 1995; Meyer in Tusin, 1999; Shulman, 1998; Quinlan, 2002; Wade in Yarbrough, 1996; idr.

6 Strokovna refleksija – ključni učni korak v nastajanju portfolia

Učenje brez razmišljanja je prazno, razmišljanje brez učenja nevarno.
Lao – Ce

Za namen priročnika refleksijo razumemo kot »mentalni proces (re)strukturiranja pedagoške izkušnje, problema ali obstoječega znanja«²⁷, ki se kaže v spremenjenem (izboljšanem) strokovnem pristopu oz. pedagoškem delu.

Refleksija in učenje med PPU sta tesno povezana. Študentje se med PPU namreč učijo iz praktičnih pedagoških izkušenj, v tem procesu pa je pomembna oblika učenja **refleksivno učenje**. To je učenje, s katerim študent na osnovi refleksije določeno **izkušnjo kritično ovrednoti** (individualno in v socialnih interakcijah), nato pa z novimi spoznanji gradi oz. razvija svoje praktično (strokovno) znanje oziroma **(pre)oblikuje (obstoječe) mentalne strukture**.

V opisanem kontekstu je vloga portfolia PPU dvojna. Po eni strani se raven študentovega refleksivnega učenja kaže v izdelkih, ki jih študent predstavlja v portfoliu s ciljem izkazovanja svoje pedagoške kompetentnosti, po drugi strani pa samo vodenje portfolia študenta spodbuja k refleksivnemu mišljenju z uporabo različnih metakognitivnih strategij²⁸. Portfolio torej združuje spodbudo k dvema različnima vrstama refleksije²⁹, in sicer k (1) **refleksiji po pedagoški aktivnosti** v obliki določenih izdelkov, ko študent z različnih vidikov³⁰ razmišlja o doživetih pedagoških momentih med PPU (nastop, opazovanje, izvedba določene aktivnosti, pedagoški problem), ter (2) **refleksiji med učenjem** v obliki vodenja portfolia, ko študent pripravlja in oblikuje posamezne sestavine portfolia (spremljanje in prilagajanje vsebin trenutni ravni razumevanja ciljev portfolia PPU). Še posebno s to vrsto refleksije je povezana ustvarjalnost kot pogoj za oblikovanje dobrega portfolia v smislu raziskovanja meja lastnih preferenc in zmožnosti, kar nenazadnje vodi k originalnosti oz. enkratnosti posameznega portfolia.

Študentje se strokovnega reflektiranja začno učiti na fakulteti, med študijem, s pridobivanjem znanja o postopkih in procesih, ki tvorijo refleksivno učenje (kako reflektirati).

27 Korthagen, 2001, str. 58.

Podobno strokovno refleksijo opredeljujeta Hatton in Smith (1995), in sicer kot način sistematičnega razmišljanja o izkušnjah, povezanih s pedagoško prakso, ki običajno izhaja iz nekega doživetega problema.

28 Bolj konkretno so to odgovori na vprašanja o načrtovanju portfolia, sledenju ciljem portfolia, spremljanju lastnega učenja, ocenjevanju napredka in dosežkov, vrednotenja izdelkov, iskanja pomoči...

29 Po Schon, 1987.

30 Refleksija vsebuje procese, kot so npr. analiza, primerjanje, povezovanje, vrednotenje, napovedovanje.

S tega zornega kota je priprava Portfolia PPU ena izmed konkretnih študentovih obveznosti, ki ga sistematično in postopno, s sprotnimi povratnimi informacijami, uvaja v reflektivno mišljenje³¹.

Primer 1. Postopek utemeljevanja izbire določenega izdelka za vložitev v učni portfolio³²

- (1) Izberi izdelek.
- (2) *V mislih obnovi učno dejavnost, na osnovi katere je nastal izdelek in razmisli o procesu ter rezultatih te dejavnosti – kako si se učil in česa si se naučil. Razmisli, v čem je po tvoji oceni največja vrednost te učne dejavnosti oz. konkretnega dosežka; poveži ga s kompetencami PPU.*
- (3) *Zapiši utemeljitev svojega izbora v obliki komentarja na izdelek.*
- (4) *V komentar vključi odgovore na naslednja vprašanja:*
 - (a) *Zakaj sem se odločil za ta izdelek?*
 - (b) *Česa sem se iz te dejavnosti oz. izkušnje naučil ter katero kompetenco sem pokazal?*
 - (c) *Kakšni so moji prihodnji učni cilji?*

Primer 2. Postopek utemeljevanja izbire izdelka za vložitev v predstavitveni portfolio³³

- (1) *Pred seboj razvrsti vse zbrane izdelke, ki kažejo na doseganje določenega področja tvoje kompetentnosti.*
- (2) *Pozorno preglej vsak izdelek in razmisli o kakovosti dosežka, ki ga predstavlja.*
- (3) *Odgovori na naslednja vprašanja:*
 - (a) *Skaterim izdelkom si najbolj zadovoljen, na kateri izdelek si najbolj ponosen? Zakaj?*
 - (b) *S katerim izdelkom si imel največ dela? Zakaj?*
 - (c) *Kateri izdelek bi lahko še izboljšal? Kako?*
 - (d) *Kateri izdelek na najbolj točen (avtentičen) način predstavlja dosežek za določeno kompetenco? Zakaj?*
 - (e) *Kako so posamezne izdelke komentirali drugi – kaj so izpostavili?*
 - (f) *kako ocenjuješ potencialno izbrani izdelek v primerjavi z izdelki, ki kažejo na druge kompetence – vsebinsko, po obliki?*
- (6) *Izberi najbolj reprezentativen izdelek.*
- (7) *Zapiši utemeljitev svojega izbora in ga priloži k izdelku.*

31 Prim. Borko s sod., 1997.

32 Prirejeno po Campbell s sod., 2000.

33 Delno prirejeno po Paris in Ayres, 1994.

7 Oporne točke pri oblikovanju portfolia

Sklepni del priročnika študentom predlaga, da spremljajo svoj proces učenja med oblikovanjem portfolia; priporoča samoopazovanje in samospraševanje z namenom, da bi študentje bolj ozaveščeno in premišljeno ustvarjali »lastno portfolio zgodbo PPU«.

Predlog nekaterih takih vprašanj v smislu opornih točk:

- Kako razumem cilje vodenja portfolia?
- Kako si bom organiziral čas za pripravo portfolia?
- Kaj potrebujem, da se lotim priprave portfolia?
- Na katere osebe se v zvezi z vodenjem portfolia lahko obrnem, če bom potreboval pomoč?
- Sem si ustvaril predstavo o tem, kako bom oblikoval svoj portfolio?
- Je to najboljša oblika izdelka za predstavitev dosežka?
- Sem z izdelkom točno (avtentično) predstavil dosežek oz. znanje?
- Katere elemente izdelka sem nameraval poudariti? Kako sem bil pri tem uspešen?
- Vsebuje izdelek vse zahtevane elemente?
- Sem o izdelku dovolj diskutiral? Kakšno je moje mnenje o izdelku glede na mnenja drugih, ki so si izdelek ogledali?
- Kako so dosežek predstavili moji študijski kolegi? Kakšno je moje mnenje o tem?
- Razmišljam o izbirnih vsebinah? Pripravljam izbirne izdelke? Kaj lahko vključim?
- Kako sem zadovoljen z vodenjem portfolia?
- Kako se počutim med pripravljanjem oz. urejanjem portfolia?
- Je moj portfolio sistematično urejen? Bi lahko še izboljšal preglednost?
- Kako upoštevam povratne informacije o portfoliu?
- Imam vprašanje, težavo, problem? Kako se bom lotil reševanja?

8 Uporabljena literatura

Borko, H., Michalec, P., Timmons, M. in Siddler, J. (1997). Student teaching portfolios: A tool for promoting reflective practice. *Journal of teaching education*, 5, str. 347-357.

Breault, R.A. (2004). Dissonant themes in preservice portfolio development. *Teaching and teacher education*, 20, str. 847-859.

Campbell, D.M., Cignetti, P.B., Melenzyer, B.J., Nettles, D.H. in Wyman, R.M. (1997). *How to develop a professional portfolio: a manual for teachers*. Boston: Allyn and Bacon.

Campbell, D.M., Melenzyer, B.J., Nettles, D.H. in Wyman, R.M. (2000). *Portfolio and performance assessment in teacher education*. Boston: Allyn and Bacon.

Cencič, M. (1998). Mapa dosežkov in izdelkov v procesu študija prihodnjih učiteljev. *Vzgoja in izobraževanje*, 4, str. 107-121.

Darling, L.F. (2001). Portfolio as practice: The narratives of emerging teachers. *Teaching and teacher education*, 17, str. 107-121.

Darling-Hammond, L. in Snyder, J. (2000). Authentic assessment of teaching in context. *Teaching and teacher education*, 16, str. 523-545.

Hatton, N. in Smith, D. (1995). Reflection in teacher education: Towards a definition and implementation. *Teaching and teacher education*, 11, str. 33-49.

Hauge, T. E. (2006). Portfolios and ICT as means of professional learning in teacher education. *Studies in educational evaluation*, 32, str. 23-36.

Juriševič, M., Lipec Stopar, M., Magajna, Z. in Krajnčan, M. (2007). Model praktičnega pedagoškega usposabljanja: Od zasnove k izvedbi. V M. Juriševič, M. Lipec Stopar, Z. Magajna in M. Krajnčan (Ur.), *Praktično pedagoško usposabljanje: Izhodišča - model – izkušnje* (str. 31-57). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Juriševič, M., Polak, A. in Razdevšek-Pučko, C. (2004). Portfolijo (študentova mapa) kot konstruktivistični pristop v profesionalnem razvoju študentov razrednega pouka. V B. Marentič Požarnik (Ur.), *Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev* (str. 509-525). Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Juriševič, M. (2006). Portfolio - inštrument za spodbujanje strokovnega razvoja učiteljev. V T. Vonta, D. Jurman, T. Zagorski (Ur.), *Deset let korakov h kakovostni vzgoji in izobraževanju za vse* (67-72). Ljubljana: Pedagoški inštitut, Razvojno-raziskovalni center pedagoških iniciativ Korak za korakom.

Korthagen, F.A.J. (2001). Reflection on reflection. V F.A.J. Korthagen et al. (Ur.), *Linking practice and theory: The pedagogy of realistic teacher education* (str. 51-68). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Korthagen, F.A.J. (2001). Building a realistic teacher education program. V F.A.J. Korthagen et al. (Ur.), *Linking practice and theory: The pedagogy of realistic teacher education* (str. 69-87). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Loughran, J. in Corrigan, D. (1995). Teaching portfolios: A strategy for developing learning and teaching in preservice education. *Teaching and teacher education*, 6, str. 565-577.

- Lyons, N. (1998). Portfolio possibilities: Validating a new teacher professionalism. V N. Lyons (Ur), *With portfolio in hand: validating the new teacher professionalism* (str. 11-22). New York: Teachers College, Columbia University.
- Mansvelder-Longayroux, D. D., Beijaard, D. in Verloop, N. (2007). The portfolio as a tool for stimulating reflection by student teachers. *Teaching and teacher education*, 23, str. 47-62.
- Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.
- Meyer, D. in Tusin, L. (1999). Preservice teachers' perceptions of portfolios: Process versus product. *Journal of teacher education*, 2, str. 131-139.
- Paris S. G. in Ayres, L.R. (1994). *Becoming reflective students and teachers with portfolios and authentic assessment*. Washington, DC: APA.
- Porter, A., Youngs, P. in Odden, A. (2001). Advances in teacher assessments and their uses. V V. Richardson (Ur), *Handbook of research on teaching* (str. 259-297). Washington: AERA.
- Quinlan, K.M. (2002). Inside the peer review process: How academics review a colleague's teaching portfolio. *Teaching and teacher education*, 18, str. 1035-1049.
- Razdevšek-Pučko, C. (1999). Portfolijo – mapa za spremljanje procesa učenja. V J. Hytonen, C. Razdevšek – Pučko, G. Smyth (Ur.), *Izobraževanje učiteljev za prenovljeno šolo* (str. 121-126). Ljubljana: Pedagoška fakulteta UL.
- Reynolds, N. (2000). *Portfolio teaching: A guide for instructors*. Boston: Bedford/St.Martin's.
- Sentočnik, S. (1999). Pomen refleksije za kakovostno edukacijo :učiteljev portfolio: instrument za procesno spremljanje in vrednotenje učiteljevega strokovnega in osebnostnega razvoja. *Vzgoja in izobraževanje*, 5, str. 40-43.
- Schon, D.A. (1987). *Educating the reflective practitioner: toward a new design for teaching and learning in the professions*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Shulman, L. (1998). Teacher portfolios: A theoretical activity. V N. Lyons (Ur), *With portfolio in hand: validating the new teacher professionalism* (str. 23-38). Teachers College, Columbia University, New York.
- Tillema, H. in Smith, K. (2007). Portfolio appraisal: In search of criteria. *Teaching and teacher education*, 23, str. 442-456.
- Wade, R. in Yarbrough, D. (1996). Portfolios as a tool for reflective thinking in teacher education? *Teaching and teacher education*, 1, str. 63-79.
- White, E. M. (1994). Portfolio as an assessment concept. V L. Black, D. A. Daiker, J. Sommers in G. Stygall (Ur), *New directions in portfolio assessment: Reflective practice, critical theory, and large-scale scoring* (str. 25-39). Portsmouth, N.H.: Boynton/Cook Publishers.
- Wolf, K. (1996). Developing an effective teaching portfolio. *Educational leadership*, March, str. 34-37.
- Wolf, K. (1994). Teaching portfolios: Capturing the complexity of teaching. V L. Ingvarson in R. Chadbourne (Ur), *Valuing teachers work: New directions in teacher appraisal* (str. 112-136). Victoria: The Australian Council for educational research.
- Zeichner, K. in Wray, S. (2001). The teaching portfolio in US teacher education programs: what we know and what we need to know. *Teaching and teacher education*, 17, str. 613-621.

(A) Splošne (generične) kompetence visokošolskih diplomantov

1. Zmožnost komuniciranja, sodelovalno/timsko delo.
2. Sintetično, analitično, ustvarjalno mišljenje ter reševanje problemov.
3. Fleksibilna uporaba znanja v praksi.
4. Avtonomnost, (samo)kritičnost, (samo)refleksivnost, (samo)evalviranje in prizadevanje za kakovost.
5. Splošna razgledanost, zmožnost komuniciranja s strokovnjaki z drugih strokovnih in znanstvenih področij.
6. Inicijativnost/ambicioznost, vrednota stalnega osebnega napredovanja in strokovnega usposabljanja.
7. Informacijska pismenost.
8. Zmožnosti za upravljanje s časom, za samopripravo in načrtovanje, samokontrola izvajanja načrtov.
9. Komuniciranje v tujem jeziku.

(B) Splošne (generične) kompetence vseh diplomantov - strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju

10. Poznavanje in razumevanje socialnih sistemov (posebej procesov v vzgoji in izobraževanju).
11. Občutljivost/odprtost za ljudi in socialne situacije.
12. Poznavanje in razumevanje razvojnih zakonitosti, razlik in potreb posameznika.
13. Znanje o vzgojnih in izobraževalnih konceptih, njihovih filozofskih in zgodovinskih temeljih.
14. Poznavanje in razumevanje institucionalnih okvirov dela (zahtev, zakonodaje, dokumentacijskih potreb, pravni vidiki vzgojno-izobraževalnega dela).
15. Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v vzgoji in izobraževanju.
16. Razumevanje individualnih vrednot in vrednotnih sistemov, obvladovanje profesionalno-etičnih vprašanj.
17. Poznavanje, razumevanje, usmerjenost v inkluzivno, nediskriminatorno delo, multikulturalnost.

(C) Predmetno-specifične kompetence diplomantov UL PeF

18. Poznavanje vsebine in metodike področja.
19. Razumevanje in uporaba kurikularnih teorij ter splošnega in didaktičnega znanja na predmetnem področju.
20. Interdisciplinarno povezovanje vsebin.
21. Uporaba specialno pedagoških znanj za delo z otroki s posebnimi potrebami.
22. Pedagoško vodenje razreda in/ali skupine.
23. Organiziranje aktivnega in samostojnega učenja, usposabljanje učencev za učinkovito učenje.
24. Usposobljenost za preverjanje in ocenjevanje znanja in dosežkov učencev, ter oblikovanje povratnih informacij.
25. Komuniciranje s strokovnjaki z različnih vzgojno-izobraževalnih področij.
26. Sodelovanje s starši.
27. Razumevanje odnosov med vzgojno izobraževalno institucijo in socialnim okoljem . sistemsko gledanje in delovanje
28. Oblikovanje celovite ocene potreb posameznika oz. skupine, njihovih močnih in šibkih področij ob upoštevanju okoljskih dejavnikov (fizičnih, socialnih, kulturnih).

PRILOGA 2
Naslovnica porfolia

Primer naslovnice:

The image shows a sample portfolio cover page. At the top center is the logo of the University of Ljubljana Faculty of Education, which consists of a stylized building icon and the text "Univerza v Ljubljani" and "Pedagoška fakulteta". Below the logo, the title "PRAKTIČNO PEDAGOŠKO USPOSABLJANJE" is centered in a bold, sans-serif font. At the bottom of the page, there are three lines of text, each followed by a horizontal line for a signature or entry: "Študent", "Smer študija", and "Leto vpisa v 1.letnik:".

Naslovnica je lahko oblikovana tudi drugače.
Pomembno je, da vsebuje vse identifikacijske elemente.

Zgled preglednice:

OBLIKA PPU	LETNIK	DATUM (termin)	VZGOJNO- IZOBRAŽEVALNI ZAVOD	FAKULTETNI UČITELJ MENTOR	IZDELEK

(se dopolnjuje)

Zgled preglednice

Področje kompetentnosti	Dosežene kompetence	Samoocena
PODROČJE KOMUNIKACIJE		
DIDAKTIČNO – METODIČNO PODROČJE		
PODROČJE UČNEGA SAMOURAVNAVANJA IN PEDAGOŠKO VODENJE		

Področje kompetentnosti	Dosežene kompetence	Samocena
PODROČJE STROKOVNE SAMOPODOBE		
OŽJE STROKOVNO PODROČJE		
ŠIRŠE PODROČJE STROKOVNE KOMPETENTNOSTI		

Datum

Podpis študenta

Sklepne misli o portfoliu PPU ob zaključku študija

Datum

Podpis avtorja

Zgled preglednice

Kompetence PPU	Dosežena raven kompetence*		
	1. raven	2. raven	3. raven
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Občutljivost/odprtost za ljudi in socialne situacije. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmožnost komuniciranja, sodelovalno/timsko delo. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pedagoško vodenje razreda in/ali skupine. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sodelovanje s starši. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komuniciranje s strokovnjaki z različnih vzgojno-izobraževalnih področij. 			

Kompetence PPU	1. raven	2. raven	3. raven
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poznavanje in razumevanje razvojnih zakonitosti, razlik in potreb posameznika. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oblikovanje celovite ocene potreb posameznika oz. skupine, njihovih močnih in šibkih področij ob upoštevanju okoljskih dejavnikov z ustreznimi postopki in instrumenti. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Razumevanje in uporaba kurikularnih teorij ter splošnega in didaktičnega znanja na predmetnem področju. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poznavanje vsebine in metodike področja. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interdisciplinarno povezovanje vsebin. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uporaba specialpedagoških znanj za delo z otroki s posebnimi potrebami. 			

Kompetence PPU	1. raven	2. raven	3. raven
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Usposobljenost za preverjanje in ocenjevanje znanja in dosežkov učencev ter oblikovanje povratnih informacij. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v vzgoji in izobraževanju. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmožnosti za upravljanje s časom, za samopripravo in načrtovanje, samonadzor izvajanja načrtov. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poznavanje in razumevanje institucionalnih okvirov dela (zahtev, zakonodaje, dokumentacijskih potreb, pravni vidiki vzgojno-izobraževalnega dela). 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organiziranje aktivnega in samostojnega učenja, usposabljanje učencev za učinkovito učenje. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Avtonomnost, (samo)kritičnost, (samo)refleksivnost, (samo)evalviranje in prizadevanje za kakovost. 			

Kompetence PPU	1. raven	2. raven	3. raven
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poznavanje, razumevanje, usmerjenost v inkluzivno, nediskriminatorno delo, multikulturalnost. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inicijativnost/ambicioznost, vrednota stalnega osebnega napredovanja in strokovnega usposabljanja. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Razumevanje individualnih vrednot in vrednotnih sistemov, obvladovanje profesionalno-etičnih vprašanj. 			
<p><i>Ožje strokovno področje - specifične kompetence</i></p> <p>(dodati glede na študijski program):</p>			

(se dopolnjuje)

Datum

Podpis ocenjevalca/ocenjevalcev

* Pojasnilo: 1. raven: *opisovanje, (pre)poznavanje, posnemanje*; 2. raven: *razlikovanje med izkušnjami, primerjanje s teoretskimi spoznanji, izvajanje ob pomoči*, 3. raven: *samostojno izvajanje, kritična refleksija, celosten vpogled*.

